

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)

den 7 april 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Artiklarna 45 FEUF och 48 FEUF — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artikel 15.2 — Förordning (EEG) nr 1408/71 — Artikel 67.3 — Social trygghet — Arbetslöshetsförmåner som är avsedda att komplettera lönen från en deltidsanställning — Beviljande av denna förmån — Fullgörande av anställningsperioder — Sammanläggning av försäkrings- eller anställningsperioder — Beaktande av försäkrings- eller anställningsperioder som fullgjorts enligt lagstiftningen i en annan medlemsstat”

I mål C-284/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour du travail de Bruxelles (arbetsdomstol i andra instans i Bryssel, Belgien), genom beslut av den 27 maj 2015, som inkom till domstolen den 10 juni 2015, i målet

Office national de l’emploi (ONEm)

mot

M.

och

M.

mot

Office national de l’emploi (ONEm),

Caisse auxiliaire de paiement des allocations de chômage (CAPAC),

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev samt domarna S. Rodin (referent) och E. Regan,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångssoråk: franska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Belgiens regering, genom M. Jacobs och L. Van den Broeck, båda i egenskap av ombud,
- Danmarks regering, genom C. Thorning och M. S. Wolff, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska unionens råd, genom O. Segnana och A. Norberg, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom D. Martin, i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 67.3 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i uppdaterad version enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 592/2008 av den 17 juni 2008 (EUT L 177, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1408/71), samt giltigheten av denna bestämmelse mot bakgrund av artiklarna 45 FEUF och 48 FEUF samt artikel 15.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i två mål som förenats vid den hänskjutande domstolen, där parterna i det ena målet är Office national de l'emploi (ONEM) mot M samt, i det andra målet, M mot ONEM och Caisse auxiliaire de paiement des allocations de chômage (CAPAC). Målen rör betalning av arbetslöshetsförmåner och garanterad löneersättning.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Artikel 3 i förordning nr 1408/71 har rubriken "Likabehandling". I punkt 1 anges följande:

"Om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i denna förordning har personer för vilka denna förordning gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare."
- 4 I artikel 67 i förordning nr 1408/71, som har rubriken "Sammanläggning av försäkrings- eller anställningsperioder", föreskrivs följande:

"1. Den behöriga institutionen i en medlemsstat, vars lagstiftning kräver att försäkringsperioder har fullgjorts för att någon skall få, bibehålla eller återfå rätt till förmåner, skall i den utsträckning som behövs beakta försäkrings- eller anställningsperioder som han har fullgjort som anställd enligt en annan medlemsstats lagstiftning som om de vore försäkringsperioder som har fullgjorts enligt den lagstiftning som denna institution tillämpar, dock under förutsättning att anställningsperioderna skulle ha ansetts som försäkringsperioder om de hade fullgjorts enligt denna lagstiftning."

2. Den behöriga institutionen i en medlemsstat, vars lagstiftning kräver att anställningsperioder har fullgjorts för att någon skall få, bibehålla eller återfå rätt till förmåner, skall i den utsträckning som behövs beakta försäkrings- eller anställningsperioder som han har fullgjort som anställd enligt en annan medlemsstats lagstiftning som om de vore anställningsperioder som har fullgjorts enligt den lagstiftning som denna institution tillämpar.

3. Utom i fall som avses i artikel 71.1 a ii och b ii, skall bestämmelserna i punkt 1 och 2 gälla under villkor att personen senast har fullgjort

— i fall som avses i punkt 1, försäkringsperioder

— i fall som avses i punkt 2, anställningsperioder

enligt bestämmelserna i den lagstiftning enligt vilken ansökan om förmåner görs.

4. Om längden av den period under vilken förmåner kan utges är beroende av försäkrings- eller anställningsperiodernas längd, gäller i förekommande fall bestämmelserna i punkt 1 eller 2.”

Belgisk rätt

- 5 Artikel 29.2 i kunglig kungörelse av den 25 november 1991 om arbetslöshetslagstiftning (*Moniteur belge* av den 31 december 1991, s. 29888), i den lydelse som var tillämpning vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna (nedan kallad kunglig kungörelse av den 25 november 1991), har följande lydelse:

”En arbetstagare anses från och med den tidpunkt då denne inleder en deltidsanställning vara deltidsanställd med bibehållna rättigheter om denne omfattas av anställningsförhållanden som inte motsvarar bestämmelserna i artikel 28 §§ 1 eller 3 och vars veckoarbetstid motsvarar bestämmelserna i artikel 11 bis fjärde stycket och följande stycken i lag av den 3 juli 1978 om anställningsavtal, om personen ifråga

1.
 - a) antingen uppfyller samtliga villkor för berättigande och beviljande av förmåner i egenskap av heltidsanställd vid tidpunkten då personen ifråga påbörjar deltidsanställningen ...

...”

- 6 I belgisk rätt uppställs vissa villkor för att erhålla arbetslöshetsförmåner i egenskap av heltidsanställd, däribland de villkor som följer av artikel 30 i kunglig kungörelse av den 25 november 1991, nämligen fullgörandet av ett visst antal arbetsdagar under en referensperiod som föregår ansökan om ersättning.
- 7 I artikel 37.2 i kunglig kungörelse av den 25 november 1991 föreskrivs följande:

”Arbete som utförts utomlands ska beaktas i den mån motsvarande anställning i Belgien skulle ha gett upphov till inbetalningar till socialförsäkringen, inbegripet arbetslöshetsförsäkringen.

Första stycket gäller emellertid enbart om arbetstagaren efter det arbete som har utförts i utlandet har fullgjort anställningsperioder enligt den belgiska lagstiftningen.”

- 8 Enligt artikel 131 bis.1 i kunglig kungörelse av den 25 november 1991 kan en deltidsanställd med bibehållna rättigheter under deltidsanställningen på vissa villkor beviljas en särskild ersättning kallad ”garanterad löneersättning”.

Målet vid den nationella domstolen samt tolknings- och giltighetsfrågorna

- 9 M är musiker med tjeckiskt medborgarskap. Han hade en heltidsanställning i Republiken Tjeckien till och med den 27 april 2008. Efter att han flyttat till Belgien registrerade han sig som arbetssökande i denna medlemsstat den 10 maj 2008.
- 10 Den 27 maj 2008 ansökte M om arbetslöshetsförmåner från och med den 13 maj 2008, men ansökan lämnades utan åtgärd.
- 11 M ansökte den 9 september 2008 – efter att ha erhållit en deltidsanställning motsvarande 2,5 timmar per vecka som fiol- och gitarrlärare – om garanterad löneersättning för de timmar då han inte hade någon anställning, med början från den 8 september 2008.
- 12 Dagen efter det att M:s deltidsanställning upphörde, det vill säga den 24 juni 2009, ansökte han om arbetslöshetsförmåner från och med detta datum, eftersom han då inte bedrev någon yrkesverksamhet. Efter att därefter på nytt ha erhållit en deltidsanställning, ansökte M den 22 oktober 2009 en andra gång om garanterad löneersättning från och med den 7 september 2009.
- 13 ONEm har fattat följande beslut angående de olika ansökningar som ingetts av M:
 - Ansökan om garanterad löneersättning för tiden från och med den 8 september 2008 avslogs vid två tillfällen, den 3 och den 22 juli 2009, på grund av att sökanden inte fullgjort några anställningsperioder i Belgien och att de anställningsperioder som fullgjorts i Republiken Tjeckien inte kunde beaktas.
 - Ansökan om arbetslöshetsförmåner för tiden från och med den 24 juni 2009 avslogs den 26 augusti 2009 på grund av att det för utbetalning av arbetslöshetsförmåner till en deltidsanställd som upphört med all verksamhet krävs att veckoarbetstiden för föregående anställningar har motsvarat eller överskridit 12 timmar.
 - Ansökan om garanterad löneersättning för tiden från och med den 7 september 2009 avslogs.
- 14 M överklagade ONEm:s beslut till Tribunal du travail de Bruxelles (arbetsdomstol i första instans i Bryssel). Denna domstol konstaterade i avgörande av den 11 september 2012 att M:s överklagande till viss del var välgrundat.
- 15 ONEm och M har överklagat detta avgörande den 16 respektive den 18 oktober 2012 till Cour du travail de Bruxelles (arbetsdomstol i andra instans i Bryssel).
- 16 I avgörande av den 24 december 2014 fastställde denna domstol att M hade rätt till arbetslöshetsförmåner, då någon yrkesverksamhet inte bedrivs, för perioden den 24 juni–6 september 2009 och därefter till garanterad löneersättning från och med den 7 september 2009. Vad i övrigt gäller arbetslöshetsförmåner från och med den 8 september 2008, förordnade denna domstol om att handläggningen skulle återupptas för att parterna skulle kunna yttra sig angående tillämpningen av artikel 67.3 i förordning nr 1408/71. En förhandling hölls för detta ändamål den 29 april 2015.
- 17 Den hänskjutande domstolen har påpekat att den enda diskussionspunkten vid denna domstol är frågan huruvida M borde ha beviljats arbetslöshetsförmåner som heltidsanställd från och med den 8 september 2008.
- 18 Den hänskjutande domstolen har påpekat att den garanterade löneersättningen endast beviljas deltidsanställda med bibehållna rättigheter. För att vara berättigad till sådan ersättning måste en arbetstagare som M kunna visa att han eller hon då deltidsanställningen påbörjas kunde uppfylla samtliga villkor för att beviljas arbetslöshetsförmåner som heltidsanställd.

- 19 Den hänskjutande domstolen har bedömt att det inte verkar som om M uppfyllde dessa villkor, eftersom de anställningsperioder som fullgjordes i Republiken Tjeckien inte kunde beaktas, och att M den 8 september 2008 ännu inte hade fullgjort några anställningsperioder i enlighet med belgisk lagstiftning.
- 20 Denna domstol har emellertid angett att det framstår som oklart huruvida artikel 67.3 i förordning nr 1408/71 är giltig på grund av att denna bestämmelse skulle kunna anses att på ett oberättigat sätt utgöra hinder för den fria rörligheten för medborgare i andra medlemsstater som önskar ta en deltidsanställning i Belgien.
- 21 Den hänskjutande domstolen har påpekat att förevarande mål tycks skilja sig från det mål som avgjordes genom dom Noorden (C-272/90, EU:C:1991:219), där EU-domstolen konstaterade att artikel 67.3 i nämnda förordning inte utgör hinder för att en medlemsstat inte beviljar en arbetstagare arbetslöshetsförmåner när denne inte, under den senaste perioden, har fullgjort försäkrings- eller anställningsperioder i denna medlemsstat, med hänsyn till att sökanden i det målet inte hade uttryckt någon avsikt att ta en deltidsanställning.
- 22 Under dessa omständigheter beslutade Cour du travail de Bruxelles (arbetsdomstol i andra instans i Bryssel) att förklara målet vilande och att ställa följande tolknings- och giltighetsfrågor till EU-domstolen:
- ”1. Ska artikel 67.3 i förordning nr 1408/71 tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat vägrar att göra den sammanläggning av anställningsperioder som är nödvändig för att vederbörande ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner som ska utgöra ett tillägg till inkomster från en deltidsanställning, när anställningen inte har föregåtts av någon försäkrings- eller anställningsperiod i den medlemsstaten?
2. För det fall den första frågan besvaras nekande, är då artikel 67.3 i förordning nr 1408/71 förenlig särskilt med
- artikel 48 FEUF i den mån det villkor för sammanläggning av anställningsperioder som uppställs i artikel 67.3 skulle kunna begränsa den fria rörligheten för arbetstagare och deras tillträde till vissa deltidsanställningar,
 - artikel 45 FEUF, enligt vilken den fria rörligheten ska ’innebära att all diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet ska avskaffas vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor’ och enligt vilken arbetstagare ska ha rätt att ’anta faktiska erbjudanden om anställning’ (inbegripet deltidsanställningar) i andra medlemsstater, ’förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium för detta ändamål’ och uppehålla sig där ’i syfte att inneha anställning där i överensstämmelse med de lagar och andra författningar som gäller för anställning av medborgare i den staten’,
 - artikel 15.2 i [stadgan], som föreskriver att ’[v]arje unionsmedborgare har rätt att söka arbete, arbeta ... i varje medlemsstat?’”

Prövning av tolknings- och giltighetsfrågorna

Den första frågan

- 23 EU-domstolen framhåller att det framgår av begäran om förhandsavgörande att den som ansöker om arbetslöshetsförmåner i syfte att komplettera lönen från en deltidsanställning, det vill säga den garanterade löneersättningen enligt belgisk rätt, måste uppfylla villkoren för att beviljas arbetslöshetsförmåner som heltidsanställd.
- 24 Det framgår även av det skriftliga yttrandet från den belgiska regeringen att den garanterade löneersättningen har införts för att undvika att personer som är berättigade till arbetslöshetsförmåner som heltidsanställda avhålls från att ta en deltidsanställning på grund av att storleken på förmånerna överstiger lönen från denna anställning.
- 25 Eftersom en person som inte uppfyller villkoren för att beviljas arbetslöshetsförmåner följaktligen inte heller kan beviljas den garanterade löneersättningen, ska EU-domstolen pröva om artikel 67.3 i förordning nr 1408/71, som är tillämplig i tidsmässigt hänseende (*ratione temporis*), utgör hinder för att de anställningsperioder vars fullgörande utgör ett villkor för att beviljas nämnda arbetslöshetsförmåner inte sammanläggs, när någon anställnings- eller försäkringsperiod inte fullgjorts i den medlemsstat där ansökan om arbetslöshetsförmåner ingetts.
- 26 EU-domstolen erinrar om att enligt fast rättspraxis kan en arbetssökande – som aldrig har omfattats av den sociala trygghetslagstiftningen i den medlemsstat där den arbetssökande har ansökt om arbetslöshetsförmåner, och som således inte, under den senaste perioden, fullgjort några försäkrings- eller anställningsperioder i enlighet med bestämmelserna i lagstiftningen i denna medlemsstat – inte beviljas arbetslöshetsförmåner i enlighet med artikel 67 i nämnda förordning (se dom Noorden, C-272/90, EU:C:1991:219, punkt 10, dom Martínez Losada m.fl., C-88/95, C-102/95 och C-103/95, EU:C:1997:69, punkt 36, samt beslut Verwayen-Boelen, C-175/00, EU:C:2002:133, punkt 26).
- 27 EU-domstolen godtar inte Europeiska kommissionens argument att det är nödvändigt inom ramen för detta mål att pröva huruvida bestämmelserna i den belgiska lagstiftningen om beviljande av garanterad löneersättning skulle kunna utgöra en indirekt diskriminering, som är förbjuden enligt artikel 3.1 i förordning nr 1408/71.
- 28 Det följer nämligen av EU-domstolens praxis när det gäller förordning nr 1408/71 att frågan huruvida en medlemsstat ska beakta försäkrings- eller anställningsperioder som den berörda personen fullgjort enligt bestämmelserna i en annan medlemsstat för att beviljas en arbetslöshetsförmån, endast regleras enligt artikel 67 i nämnda förordning (se dom Martínez Losada m.fl., C-88/95, C-102/95 och C-103/95, EU:C:1997:69, punkt 27, och beslut Verwayen-Boelen, C-175/00, EU:C:2002:133, punkt 24 och där angiven rättspraxis). Artikel 3 i förordningen är således inte tillämplig för det fall samma förordning innehåller särskilda bestämmelser såsom artikel 67 som reglerar en arbetslös persons rätt till arbetslöshetsförmåner (se, för ett liknande resonemang, dom Adanez-Vega, C-372/02, EU:C:2004:705, punkt 57).
- 29 Mot denna bakgrund följer det av det ovanstående att artikel 67.3 i förordning nr 1408/71 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för att en medlemsstat vägrar att göra den sammanläggning av anställningsperioder som är nödvändig för att vederbörande ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner som ska utgöra ett tillägg till inkomster från en deltidsanställning, när anställningen inte har föregåtts av någon försäkrings- eller anställningsperiod i den medlemsstaten.

Den andra frågan

- 30 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 67.3 i förordning nr 1408/71 är giltig mot bakgrund av artiklarna 45 FEUF och 48 FEUF samt artikel 15.2 i stadgan.
- 31 EU-domstolen erinrar om att artikel 48 FEUF inte utgör hinder för unionslagstiftaren att vare sig uppställa villkor för de lättnader som beviljas i syfte att säkerställa den fria rörlighet för arbetstagare som garanteras enligt artikel 45 FEUF eller fastställa gränser för dessa lättnader. Vidare har Europeiska unionens råd på ett korrekt sätt använt sitt utrymme för skönsmässig bedömning när det fastställde villkoren, särskilt i artikel 67.3 i förordning nr 1408/71, som syftar till att underlätta arbetssökandet i den medlemsstat där en person senast erlade avgifter för arbetslöshetsförsäkringen och låta denna stat bära kostnaderna för arbetslöshetsförmånerna (se, för ett liknande resonemang, dom Gray, C-62/91, EU:C:1992:177, punkterna 11 och 12).
- 32 Det kan följaktligen konstateras att det vid prövningen av den andra frågan inte har framkommit några omständigheter som kan påverka giltigheten av artikel 67.3 i nämnda förordning mot bakgrund av artiklarna 45 FEUF och 48 FEUF.
- 33 När det gäller frågan huruvida artikel 67.3 i nämnda förordning är förenlig med artikel 15.2 i stadgan, erinrar EU-domstolen om att det i artikel 52.2 i stadgan föreskrivs att de rättigheter som erkänns i stadgan, för vilka bestämmelser återfinns i fördragen, ska utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa. Så är fallet med artikel 15.2 i stadgan, som bland annat – såsom bekräftas i förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna (EUT C 303, 2007, s. 17) angående denna bestämmelse – upprepar arbetskraftens fria rörlighet, vilken säkerställs genom artikel 45 FEUF (se dom Gardella, C-233/12, EU:C:2013:449, punkt 39).
- 34 I och med att artikel 67.3 i förordning nr 1408/71 är förenlig med artiklarna 45 FEUF och 48 FEUF, är den därmed även förenlig med artikel 15.2 i stadgan.
- 35 Av vad som ovan anförts följer att det vid prövningen av den andra frågan inte har framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av artikel 67.3 i förordning nr 1408/71.

Rättegångskostnader

- 36 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

- 1) Artikel 67.3 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i uppdaterad version enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 592/2008 av den 17 juni 2008, ska tolkas så att den bestämmelsen inte utgör hinder för att en medlemsstat vägrar att göra den sammanläggning av anställningsperioder som är nödvändig för att vederbörande ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner som ska utgöra ett tillägg till inkomster från en deltidsanställning, när anställningen inte har föregåtts av någon försäkrings- eller anställningsperiod i den medlemsstaten.**

- 2) Vid prövningen av den andra frågan har det inte framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av artikel 67.3 i förordning nr 1408/71, i uppdaterad version enligt förordning nr 118/97, i dess ändrade lydelse enligt förordning nr 592/2008.**

Underskrifter